

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE

ARTZU: Sastav Uprave HŽ Holdinga suprotan je zakonu

Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga (ARTZU) utvrdila je da je **sastav Uprave HŽ Holdinga u kojem se nalaze direktori i članovi uprave prijevoznika suprotan zakonu**, s obzirom da Uprava HŽ Holdinga predstavlja i Skupštinu HŽ Infrastrukture. **Zakon o željeznici zabranjuje istovremeno obavljanje funkcije članovima uprave ovisnih društava u upravi vladajućeg društva.**

Ovakav sastav Uprave **dovodi do sukoba interesa** koji može rezultirati donošenjem odluka koje su suprotne interesima upravitelja infrastrukture, a **preferiraju interese željezničkih prijevoznika.**

Skupština upravitelja infrastrukture, po zakonu mora očuvati njegovu neovisnost, s obzirom da odlučuje o imenovanju i opozivu članova uprave, o upotrebi ostvarene dobiti te donosi poslovni plan. Usvajanjem poslovnog plana izravno se utječe na prihode i rashode upravitelja infrastrukture. Prihodi, posebno od pristojbe za korištenje željezničkih usluga, u izravnoj su vezi s autonomnom funkcijom upravitelja zbog određivanja visine i naplate pristojbe.

ARTZU je po službenoj dužnosti pokrenula postupak ocjene organizacije upravljanja u integriranom HŽ sustavu s ciljem provjere neovisnosti upravitelja infrastrukture. Nakon prikupljanja podataka i analize, **ARTZU je 18. siječnja 2012., donijela Rješenje** kojim utvrđuje da je ovakav sastav Uprave suprotan Zakonu o željeznici, te nalaže Skupštini HŽ Holdinga d.o.o. da u roku od 30 dana ispravi ovu nesuglasnost.

ARTZU je nezavisno državno tijelo koje kontrolira i nadzire pristup i korištenje željezničkih usluga na tržištu i nametanje pristojbi s ciljem da osigura jednake uvijete za sve ponuđače. Onaj tko upravlja željezničkom infrastrukturom, odnosno prugom, ključna je strana koja mora osigurati uvjete za slobodan pristup na tržište, a time i tržišno natjecanje pa je zato subjekt nadgledanja ARTZU-a. Agencija godišnje izvješće o svom radu, organizaciji i nadležnosti te analizu stanja na tržištu željezničkih usluga podnosi Hrvatskom saboru.

Za dodatne informacije:
Goran Matešić, Predsjednik UV ARTZU
e mail: artzu@artzu.hr;
tel: 01 4878 500
fax 01 4878 515

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA REGULACIJU TRŽIŠTA ŽELJEZNIČKIH USLUGA

Klasa: 900-01/09-01/9
Ur. broj: 347-01/12-9
Zagreb, 18. siječnja 2012.

Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga, postupajući povodom zahtjeva HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o., Zagreb, kojim se traži mišljenje o postojećem sastavu uprave HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o. i uprava ovisnih društava te po službenoj dužnosti, na temelju članka članka 6. stavak 1. točka 5., članka 7. i 10. Zakona o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga (Narodne novine br. 79/07, 75/09 i 61/11) te članka 27. stavak 2. Zakona o željeznici (Narodne novine br. 123/03, 30/04, 153/05, 79/07, 120/08 i 75/09), na sjednici Upravnog vijeća Agencije od 18. siječnja 2012. donosi sljedeće

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da je sastav Uprave HŽ Hrvatske željeznice holdinga d.o.o., a koji prema Izjavi o osnivanju društva HŽ Infrastruktura d.o.o., predstavlja Skupštinu HŽ Infrastrukture d.o.o., u kojem se nalaze članovi uprave prijevoznika (subjekti na tržištu željezničkih usluga u sastavu HŽ koncerna) suprotan članku 18. st. 6. Zakona o željeznici.
2. Nalaže se Skupštini HŽ Hrvatske željeznice holdinga d.o.o. u roku od 30 dana ispraviti ovu nesuglasnost sa Zakonom.

O b r a z l o ž e n j e

HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o., Zagreb, podneskom su zatražile mišljenje o postojećem sastavu uprave HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o. (dalje: HŽ Holding d.o.o.) i uprava ovisnih društava vezano za važeću zakonsku regulativu. Činjenice vezane za ovaj odnos Agencija je po službenoj dužnosti utvrđivala i u okviru svoje nadležnosti o praćenju stanja konkurentnosti tržišta željezničkih usluga, u postupku utvrđivanja stanja korištenja električne energije, postupku analiza za izradu godišnjeg izvješća o radu koji se podnosi Hrvatskom saboru. Bitna svrha ovog postupka jeste analiza i ocjena odnosa upravljanja unutar integriranog HŽ sustava i njegov utjecaj na propisanu neovisnost upravitelja infrastrukture u upravljanju osnovnim funkcijama.

Temeljem navedenog Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga je utvrdila sljedeće činjenice:

Pravni okvir kojim je uređen predmetni pravni odnos, utvrđen je Zakonom o željeznici, gdje je propisano kako:

- se željeznički sustav temelji na načelu razdvajanja željezničkog prijevoza i željezničke infrastrukture (čl. 3.),

- je željeznička infrastruktura javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu Republike Hrvatske, koji mogu koristiti svi zainteresirani željeznički prijevoznici, pod jednakim uvjetima (čl. 15.),
- je upravljanje željezničkom infrastrukturom djelatnost od javnog interesa (čl. 16),
- su osnovne funkcije upravitelja infrastrukture: izgradnja željezničke infrastrukture i investiranje u željezničku infrastrukturu, održavanje i osuvremenjivanje željezničke infrastrukture, upravljanje sustavom sigurnosti željezničke infrastrukture, osiguravanje pristupa i dodjela infrastrukturnih kapaciteta svim željezničkim prijevoznicima, određivanje pristojbi za korištenje infrastrukturnih kapaciteta, izrada i objavljivanje voznog reda te organiziranje i reguliranje željezničkog prijevoza (čl. 16.),
- upravitelj infrastrukture svojom upravljačkom i kadrovskom strukturom, svojim ustrojstvom i informacijskim sustavom mora biti neovisan od svih ostalih subjekata na tržištu željezničkih usluga (čl. 18. st. 4.),
- član upravljačkog tijela subjekta na tržištu željezničkih usluga, odnosno član upravljačkog tijela njihovog vladajućeg društva, ako se radi o povezanim društvima u smislu odredbi Zakona o trgovačkim društvima, ne može istodobno biti član upravljačkog tijela upravitelja infrastrukture (čl. 18. st. 5.),
- ukoliko su upravitelj infrastrukture i subjekt na tržištu željezničkih usluga povezana društva, član upravljačkog tijela upravitelja infrastrukture i član upravljačkog tijela subjekta na tržištu željezničkih usluga ne mogu istodobno biti i članovi upravljačkog tijela njihovog vladajućeg trgovačkog društva (čl. 18. st. 6.).

Članak 18. Zakona o željeznici, dakle, propisuje niz mjera kojima je svrha zaštita od sukoba interesa s ciljem osiguranja načela neovisnosti upravitelja infrastrukture u obavljanju osnovnih funkcija. Stavak 6. zabranjuje obavljanje upravljačke funkcije u vladajućem društvu članovima uprave subjekata na željezničkom tržištu. Ovo iz razloga što ta uprava istovremeno predstavlja i skupštine ovisnih društava.

HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o. ima se smatrati subjektom na tržištu željezničkih usluga koji kao relevantan sudionik može utjecati na sukob interesa i neovisnost upravitelja infrastrukture a sve pozivom na članak 18. Zakona o željeznici koji uređuje odnose između vladajućeg društva i upravitelja infrastrukture.

Od ostalih činjenica utvrđeno je kako temeljem Izjave o osnivanju HŽ Infrastrukture d.o.o. njegovu Skupštinu čini društvo HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o. (što znači njegova uprava koja zastupa i predstavlja to društvo).

U praksi upravu HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o. čine i direktori, članovi uprave prijevoznika u sustavu HŽ koncerna i to: HŽ Vuče vlakova d.o.o. i HŽ Cargo d.o.o. i HŽ Putničkog prijevoza d.o.o. te predsjednik uprave.

Skupština upravitelja infrastrukture između ostalog odlučuje o imenovanju i opozivu članova uprave, o upotrebi ostvarene dobiti te donosi poslovni plan. Usvajanjem poslovnog plana izravno se utječe na prihode i rashode upravitelja infrastrukture, a prihodi, posebice oni od pristojbe za korištenje željezničkih usluga, su izravnoj vezi sa autonomnom funkcijom upravitelja određivanja visine i naplate pristojbe.

Zbog sastava skupštine upravitelja infrastrukture (članovi uprave prijevoznika) moguće je da takove odluke mogu ugroziti interese upravitelja infrastrukture uz istovremeno pogodovanje interesima onih povezanih društava koje predstavljaju. Ovakav sastav Uprave HŽ Hrvatske

željeznice holding d.o.o. predstavlja mogućnost negativnog utjecaja na neovisnost upravitelja infrastrukture, i to u vlasničko-upravljačkom smislu, te u konačnici može dovesti do sukoba interesa na štetu upravitelja infrastrukture.

Osim utjecaja na proklamiranu neovisnost osnovnih funkcija upravitelja infrastrukture, u ovom slučaju, se može govoriti i o stanju koje omogućava potencijalnu diskriminaciju na tržištu. Diskriminacija se sastoji u povlaštenom položaju prijevoznika u sastavu HŽ koncerna i njihovom potencijalnom utjecaju na poslovanje upravitelja infrastrukture, a koji položaj i mogućnost utjecaja ne bi imali prijevoznici izvan HŽ sustava.

Osim što takav sastav uprave vladajućeg društva omogućava sukob interesa pri upravljanju upraviteljem infrastrukture te onemogućava njegovu neovisnosti u obavljanju svojih funkcija, u postupcima koje je vodila po službenoj dužnosti, Agencija je izravno utvrdila kako je do toga doista i došlo. Naime u 2010. godini je upravitelj infrastrukture odlukom utvrdio jediničnu cijenu po vlak kilometru u putničkom i teretnom prijevozu na koju nitko od sudionika nije izjavio žalbu regulatornom tijelu radi čega je ista postala važeća i primjenjiva. Za napomenuti je kako je upravitelj infrastrukture autonoman u određivanju visine pristojbe. Temeljem te cijene su sklopljeni i ugovori o pristupu pa je i naplata pristojbe prema korištenim kapacitetima trebala biti utvrđena na taj način. No, raspravljajući i usvajajući poslovni plan upravitelja infrastrukture njegova skupština koju u praksi čini uprava HŽ Hrvatske željeznice Holdinga d.o.o., je odbila prihvatiti plan prihoda od pristojbe za realizirane usluge te je isti umanjila radi čega je upravitelj infrastrukture bio prisiljen odlukom retroaktivno umanjiti jedinične cijene. Slična situacija je i sa troškovima električne energije za vuču vlakova u 2010. godini. Naime upravitelj infrastrukture električnu energiju potrebnu za vuču vlakova isporučuje preko kontaktne mreže operateru HŽ Vuča vlakova d.o.o. i po istim cijenama je pokušao naplatiti. No, odlukom skupštine HŽ Infrastrukture d.o.o. planirani prihod u poslovnom planu, u iznosu od 87.751.000,00 kn umanjio je na iznos od 13.300.000,00 i time teret troškova električne energije za vuču vlakova neutemeljeno prebacio na upravitelja infrastrukture. Naravno istovremeno isti sastav uprave vladajućeg društva u funkciji skupština drugih ovisnih društava operatera je umanjio iste troškove iz istih osnova tih društava.

Kako je upravitelj infrastrukture istovremeno korisnik sredstava Državnog proračuna, državnih potpora za održavanje infrastrukture i regulaciju prometa koji su istovrsni troškovi kao i oni koji se podmiruju prihodima od pristojbi to je zaključiti da je daljnja posljedica ovakvog postupanja, nedozvoljeno prelijevanje sredstava državnih potpora. Šira analiza i zaključci sadržani su u Izvješću o radu Agencije za 2010. godinu.

Za zaključiti je, dakle, kako upravo sastav uprave vladajućeg društva, u kojem sjede članovi uprave operatera, omogućava situaciju u kojoj se ugrožava zakonom propisana samostalnost upravitelja infrastrukture u određivanju pristojbe i njenoj naplati. Do ovakvog sastava u praksi je došlo pogrešnim tumačenjem članka 18. stavak 6. Zakona o željeznici koji zabranjuje istovremenost funkcija u upravi vladajućeg i ovisnih društava. Ovo znači da u sastavu uprave vladajućeg društva, zbog sprječavanja sukoba interesa ne mogu sjediti članovi uprave ovisnih društava operatera.

Zaštita tržišnog natjecanja na području tržišta željezničkih usluga iz nadležnosti ovog regulatornog tijela ogleđa se u obvezi na reakciju u slučaju nastale diskriminacije, ali i na intervenciju onda kada se stvore uvjeti koji omogućavaju diskriminaciju.

Ovo regulatorno tijelo svojim dopisom/mišljenjem od 12. srpnja 2011. obavijestilo je HŽ Hrvatske željeznice Holding d.o.o. tumačenju ovog članka i pozvalo skupštinu da u

primjerenom roku ispravi nesuglasnost sa zakonom. Kako do dana donošenja ovog rješenja skupština vladajućeg društva nije postupila po pozivu regulatornog tijela, valjalo je istome naložiti ispravljanje nesuglasnosti i odrediti rok za takovo postupanje, a sve u skladu sa člankom 6. stavak 1. točka 5., članka 7. i 10. Zakona o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga te članka 27. stavak 2. Zakona o željeznici.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ovog rješenja ne može se izjaviti žalba, ali se protiv njega može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka rješenja.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA

Goran Matešić

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA
GORAN MATEŠIĆ v.r.
za točnost otpravka: ovl. službenik:

Dostaviti:

1. HŽ Hrvatske željeznice holding d.o.o.
Zagreb, A. Mihanovića 12,
2. HŽ Infrastruktura d.o.o.,
Zagreb, A. Mihanovića 12,
3. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture,
Kabinet ministra, Zagreb, Prisavlje 14,
4. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture,
Uprava željezničkog prometa, Zagreb, Prisavlje 14,
5. Pismohrana, ovdje